

KULTUREN

Kv Paradis 51

fornlämning 73, Lunds stad
Lunds kommun, Skåne
Arkeologisk förundersökning 2013

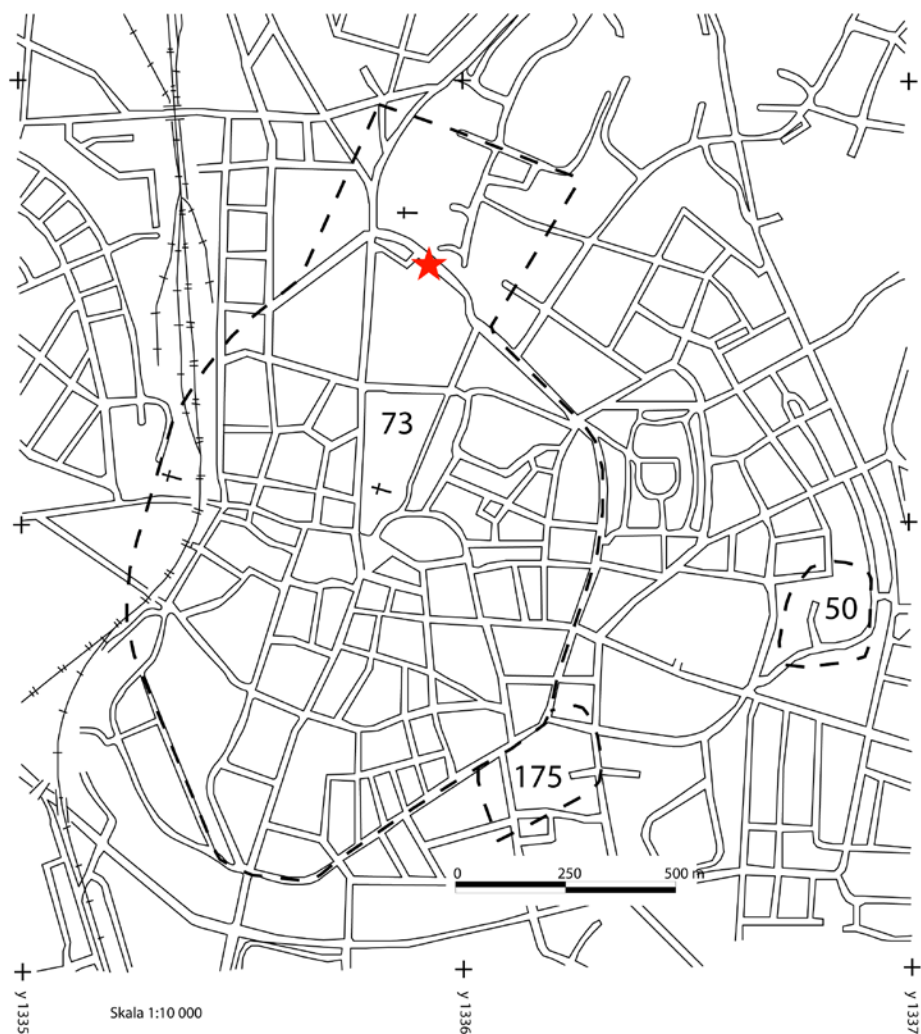
KULTURMILJÖRAPPORT 2014:4

NICKLAS KRONROTH

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Inledning.....	3
Fornlämningsmiljö	4
Tidigare arkeologiska iakttagelser.....	6
Genomförande och resultat	7
Sammanfattning	8
Administrativa och tekniska uppgifter.....	9
Referenser	10
Bilagor	11

Figur 1. Lunds medeltida stadsområde, fornlämning 73, med platsen för undersökningen markerad med röd stjärna.

Inledning

Med anledning av att VA Syd lade ny vattenservis i Allhelgona Kyrkogata utfördes en arkeologisk förundersökning enligt Länsstyrelsens beslut (lst dnr 431-18564-2013). Det grävdes ett schakt i Allhelgona Kyrkogata, samt i trottoaren bredvid, i den norra delen av kv Paradis 51. Schaktningen berörde i huvudsak tidigare rör och ledningsschakt och därmed bestod massorna av tidigare återfyllnadsmaterial. Inga intakta kulturlager påträffades under arbetet som utfördes på natten.

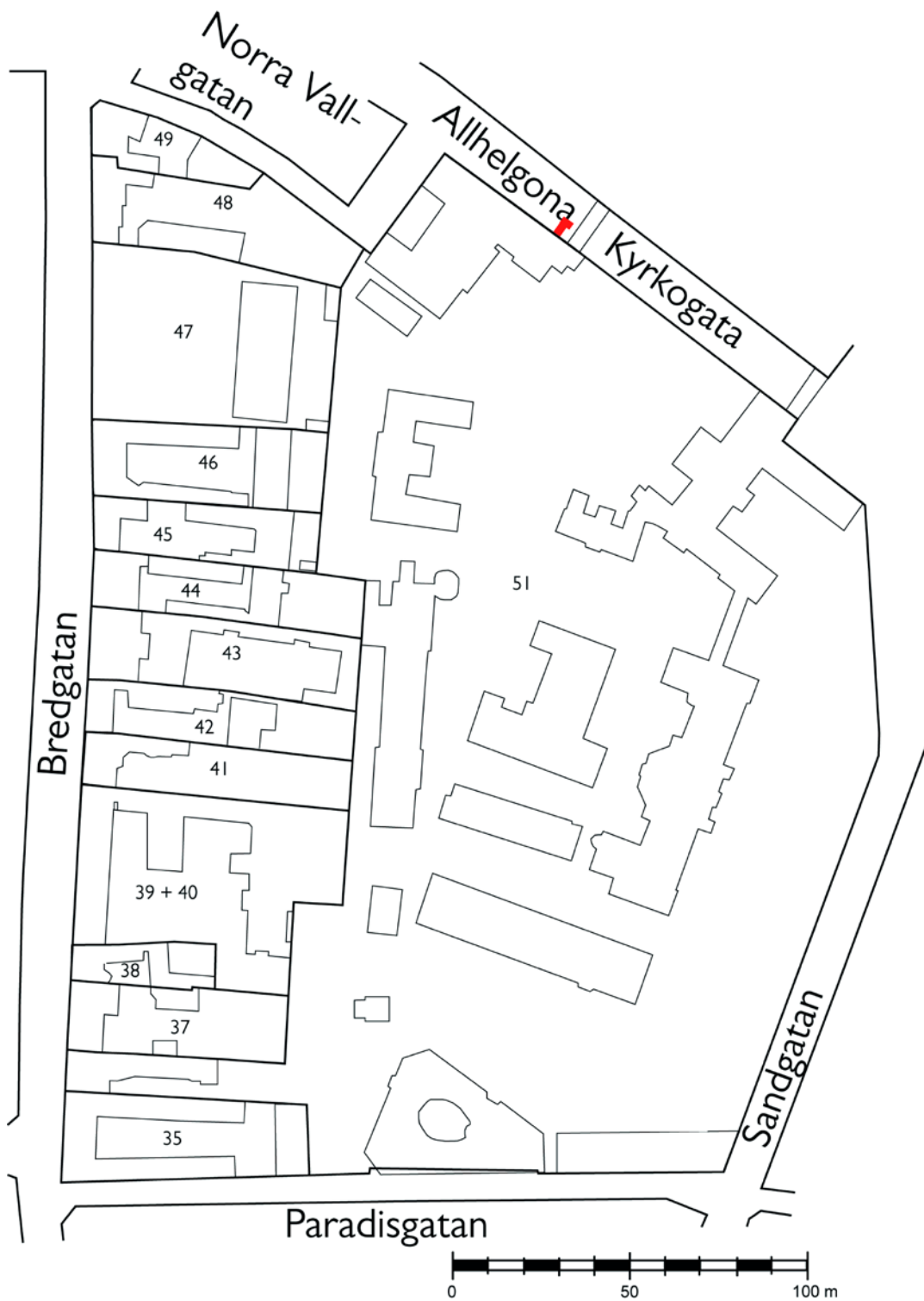
Figur 2. Allhelgona Kyrkogata tidigt 1900-tal (Ur Kulturens LA-arkiv).

Fornlämningsmiljö

Kv Paradis är det största kvarteret i Lunds stadskärna och det är beläget i den norra delen av Lunds medeltida stadsområde. Det begränsas av gator med medeltida ursprung; Allhelgona Kyrkogata i norr, Bredgatan i väster, Paradisgatan i söder och Sandgatan i öster. Det finns belägg från år 1350 att en gata, Ljusagatan, löpt i nordsydlig riktning ungefär väster om kv Paradis 51. Kv Paradis 51 ligger delvis över den forna stadsvallen och vallgraven som anlades under början av 1100-talet. Innan vallen tillkom utgjordes troligen kvarteret av biskopsstolens inägomark, odlingsmark, som inkluderades i stadsområdet i och med att stadsvallen byggdes (Ericsson in prep).

Allhelgona Kyrkogata har under medeltiden troligen motsvarats av en gata utanför den medeltida vallgraven (Bevaringskommittén 1983 s 102).

Under senare hälften av 1600-talet, ägdes större delen av tomten kv Paradis 51 av Nils Paradis, därav namnet Paradislyckan. Tomten innehades sedan av olika personer innan den övertogs av universitetet år 1747. Universitetet köpte Paradislyckan för att uppföra en ridinrättning med stallmästarehus, som var avsett för den adliga ungomen. År 1788 köpte lasarettet Stallmästaregården och under 1800-talet förvandlades Paradislyckan till lasarettssområde (Bevaringsprogrammet 1983 s 112).

Figur 3. Kv Paradis med schaktet markerat med rött i figurens övre del.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Nedan följer ett urval på de arkeologiska iakttagelserna i området, hämtade ut Kulturens LA-arkiv.

- År 1916 påträffades vallgraven under en grundgrävning mot Norra Vallgatan i kv Paradis 51.
- År 1941 framkom vallgravens södra nedgrävningskant tillsammans med kulturlager i anslutning till Kirurgiska kliniken, i kv Paradis 51.
- Vallgraven i norr undersöktes vid en grundgrävning år 1958.
- Det har även påträffats lämningar efter Norreport i samband med schaktningar i gatan år 1944 och 1960.
- År 1996 utfördes en arkeologisk förundersökning norr om aktuell tomt. Då dokumenterades ca 1,30 m bevarade kulturlager i området (Karlsson 2007).
- År 2002 utfördes en arkeologisk förundersökning i kv Paradis 47. Det påträffades bland annat rester efter olika tiders bebyggelse och spår av metallhantverk (Ericsson 2002)
- År 2013 utfördes en arkeologisk förundersökning i kv Paradis 47. Det framkom bland annat brandlager och spår av metallhantverk (Kronroth in prep).
- År 2008 genomfördes en arkeologisk förundersökning i kv Paradis 51. Det påträffades bebyggelselämningar, raseringslager och gropssystem. Förundersökningen ledde till en riktad slutundersökning som utfördes år 2009. Vid den senare undersökningen framkom två brunnar, varav den ena daterades till år 1156. Delar av ett vikarieresidens påträffades, vilket var byggt av korsvirke. Stora delar av området hade använts som odlingsmark, kål- och örtgårdar, för att sedermera användas som humlegård. Trolig datering för när marken började användas är daterad till början av 1100-talet (Ericsson in prep).

Figur 4. Den norra delen av undersökningsområdet med befintliga rör i botten.

Genomförande och resultat

Med anledning av att VA Syd skulle lägga ned en ny vattenservis i Allhelgona Kyrkogata utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Arbetet utfördes från kväll till natt, och slutfördes dagen efter. Ett schakt, som var 6,00 m långt och ca 4,00 m brett, grävdes i Allhelgona Kyrkogata samt i trottoaren bredvid utanför fastigheten kv Paradis 51. Schaktdjupet var 1,85 m längst i norr och i söder, mot fastigheten, 0,85 m. I mitten av schaktet var schaktdjupet 2,20 m. Schaktningen förlades till tidigare ledningsdragningar, återfyllningsmaterialet var därmed sentida och inga intakta kulturlager påträffades.

Sammanfattning

I samband med att en ny vattenservis lades ned i Allhelgona Kyrkogata genomfördes en arkeologisk förundersökning. Ett schakt, med måtten 6,00 m 4,00 m, grävdes ned till befintliga rör och ledningar. De bortplockade massorna bestod av tidigare sten, grus, sand och omrörda kulturlager.

Eftersom området för aktuell schaktning är beläget nära den forna stadsvallen och vallgraven samt biskopens odlingar, var det viktigt att schaktningen övervakades arkeologiskt för att möjliggöra ny kunskap. Dessvärre var den delen som berördes av schaktningen sedan tidigare utschaktad.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-18564-2013	Fornlämning nr/art	RAÄ 73:1
Socken/stad	Lund	Socken-/Stadsnr	1298
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Kv Paradis 51
Typ av exploatering	VA		
Uppdragsgivare	Akademiska hus		
Typ av undersökning	FU		
Ansvarig institution	Kulturen		
Fältarbetsledare	Nicklas Kronroth		
Övrig personal			
Fältarbetstid	2013-09-12 - 2013-09-13		
Fälttid			
Arkeolog	9 h		
Maskin	-		
Undersökningens omfattning			
Yta	21 m ²		
Kubik	22 m ³		
Schaktmeter	6 m		
Kostnad för arkeologi			
Fältarbete	9x700=6300 SEK		
Rapport	9x700=6300 SEK		
Analys	-		
Övrigt	-		
Summa:	12600 SEK		
Kostnad övrigt			
Maskiner	-		
Bodar	-		
Övrigt	-		
Summa	-		
Summa, faktisk	12600 SEK		
Summa, beslutad	Enligt löpande kostnad		
Fyndmaterial (förvaring m.m.)	Inga fynd tillvaratogs		
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen		
Ritningar, dokumentation	1 planritning i skala 1:100 och 1 sektionsritning i skala 1:20		
Foto	12 digitala fotografier		
Analys	-		
Övriga upplysningar	-		

Referenser

Bevaringskommittén. 1983. Lunds stadskärna. Bevaringsprogram Krafts rote. Lund.

Eriksson, G. 2002. Kv Paradis 47, Lund. Arkeologisk förundersökning, Arkeologiska arkivrapporter från Lund nr 109. Kulturen, Lund.

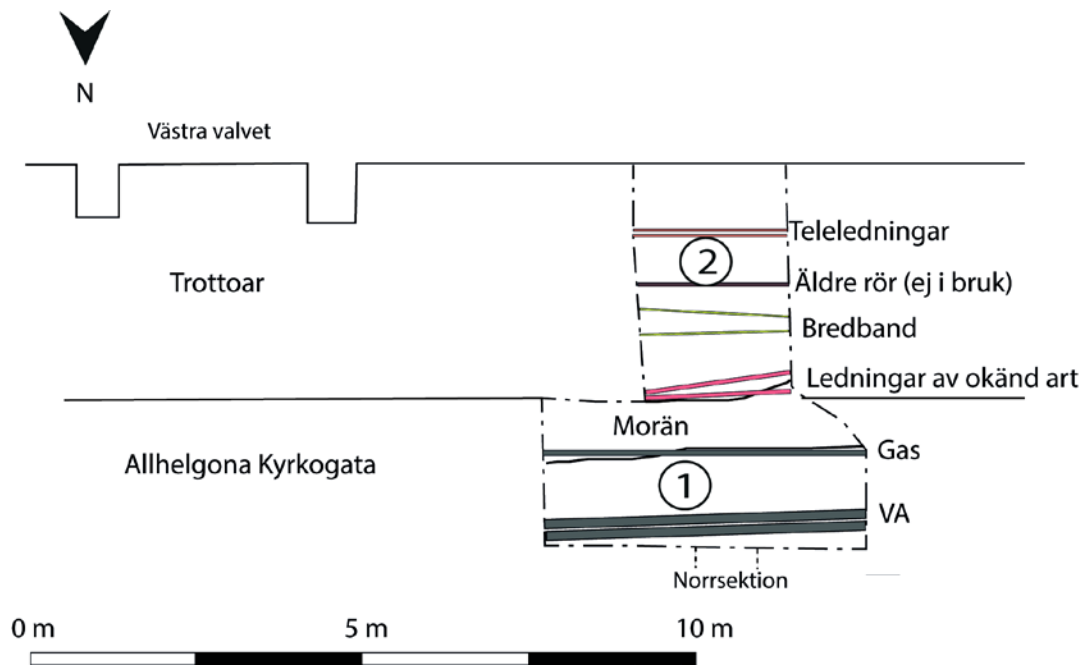
Ericsson, G. Kv Paradis 51. (in prep).

Karlsson, M. 2007. Kv Paradis 49, Lund. Arkeologisk förundersökning 2007. Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 235. Kulturen, Lund.

Kronroth, N. 2013. Kv Paradis 47, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Kulturmiljörapporter 2013:27.

Bilagor

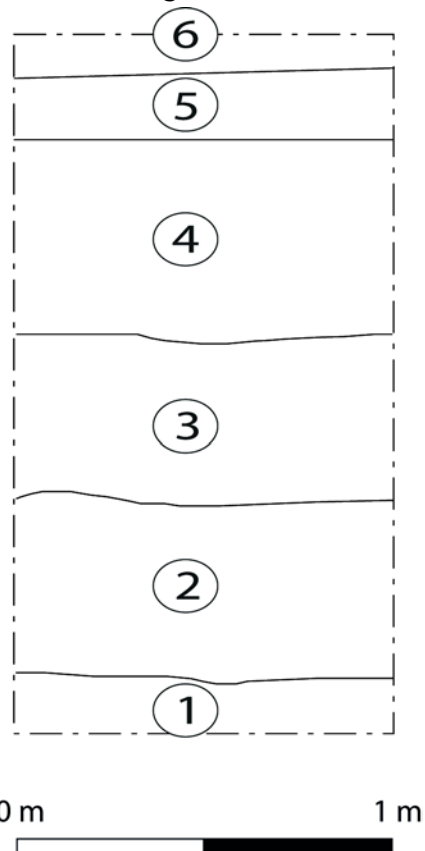
Planritning

Figur 5. Planritning över schaktet.

1. Ljusbrun sand med inslag av humus, igenfyllning av rörschakt.
2. Ljusbrun sand, igenfyllning av rörschakt.

Sektionsritning

Figur 6. Norrsektionen. Samtliga lager har tillkommit efter nedläggning av rör i senare tid.

1. Ljusbrun sand, igenfyllning av rörschakt.
2. Ljusbrun lera. Homogen, finkornig, fet, torr och kompakt. Leran är återfyllning av ett rörschakt och troligen lagts i syfte som bärlager.
3. Brun humus med inslag av sten och grus. Grovkornig, mager, torr och kompakt. Omrörd kulturjord har lagts i syfte att fylla igen efter rörnedläggning.
4. Sten och grus blandat. Bärlager.
5. Grus, sten och matjord blandat. Bärlager.
6. Asfalt.

I serien arkeologiska arkivrapporter från Lund har utgivits:

2012

.....

- Nr 436 Hardeberga 22:1, fornlämning nr 25 i Hardeberga socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Aja Guldåker.
Nr 437 Kv Winstrup 11, Lund. Arkeologisk förundersökning 2012. Aja Guldåker.
Nr 438 Kv Carl Holmberg 3, Lund. Arkeologisk förundersökning 2012. Aja Guldåker.
Nr 439 Kv Myntet 29, Lund. Arkeologisk förundersökning 2012. Aja Guldåker.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.

I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2013

- 2013:1 Kv Billegården 21, Lund. Geoteknisk undersökning 2012. Gertie Ericsson.
2013:2 Kv Apotekaren 11 (fd 9), Lund. Geoteknisk undersökning 2012. Gertie Ericsson.
2013:3 Ventlinge 44:1, Mörbylånga kommun. Antikvarisk medverkan 2012-13. Henrik Borg.
2013:4 Stora Råby 34:7, fornlämning nr 10 i Stora Råby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Jan Kockum.
2013:5 Kv Saluhallen1, Lund. Arkeologisk förundersökning 2011-2012. Ivan Balic.
2013:6 Innerstaden 2:1 - Krafts torg och Kungsgatan, Lund. Arkeologisk förundersökning 2012. Nicklas Kronroth.
2013:7 Stora Råby 34:7/väg 887, fornlämning nr 10 i Stora Råby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Nicklas Kronroth
2013:8 Innerstaden 2:1 – Clemenstorget, Lund. Arkeologisk förundersökning 2012. Nicklas Kronroth.
2013:9 Kv Sjöjungfrun 11, Trelleborg. Arkeologisk förundersökning 2010. Claes Theliander.
2013:10 Kv Repslagaren 29, Lund. Geoteknisk undersökning 2013. Gertie Ericsson.
2013:11 Kv Svaneluckykan m. fl. Lund. Förundersökning 2012. Ivan Balic.
2013:12 Kv Döbeln 2 och 3, Lund. Geoteknisk undersökning 2013. Gertie Ericsson.
2013:13 Nöbbelöv 22:1, fornlämning nr 24 i Norra Nöbbelövs socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Nicklas Kronroth.
2013:14 Kv Södertull 10 och 30, Lund. Geoteknisk undersökning 2011-2012. Gertie Ericsson.
2013:15 Kv Trädgården 11, Lund. Geoteknisk undersökning 2011. Gertie Ericsson.
2013:16 Kv Thor 6, Ystad. Arkeologisk förundersökning 2010. Adam Bolander och Gertie Ericsson.
2013:17 Kv Grynmalaren 31, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2013:18 Måketorpsboden på Kulturen, Lund. Byggnadsarkeologisk undersökning 2013. Gunilla Gardelin och Karl-Magnus Melin.
2013:19 Innerstaden 2:1 – Lilla Råby bytomt, fornlämning nr 175 i Lunds stad, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2013:20 Kv Billegården 21, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Ivan Balic.
2013:21 Kv Fredrik 8, Ystad. Geoteknisk undersökning 2013. Gertie Ericsson.
2013:22 Kv Sankt Peter 10, Lund. Arkeologiska förundersökningar 2008. Karl-Magnus Lenntorp.
2013:23 Innerstaden 2:1 – Stora Fiskaregatan, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Aja Guldåker.
2013:24 Kv Winstrup 1, Lund. Arkeologisk förundersökning 2012. Nicklas Kronroth.
2013:25 Kv Gylleholm 11- Innerstaden 2:1, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Aja Guldåker.
2013:26 Kiliansgatan, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2013:27 Kv Paradis 47, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.

2014

- 2014: 1 S:t Botulf 14, Lund. Antikvarisk rapport 2013-2014. Carita Eskeröd.
2014:2 S:t Peter 28, Lund, Ekska huset. Antikvarisk medverkan 2013. Carita Eskeröd.
2014:3 Innerstaden 2:1 – Västra Mårtensgatan. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
2014:4 Kv Paradis 51, Lund. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.